

Nederlands-Vlaamse Wetenschapsdagen Palliatieve Zorg

Bruggen bouwen en grenzen verleggen

9 en 10 oktober 2025

Van der Valk Hotel, Houten

Meer informatie: www.palliatief.nl

Donderdag 9 oktober 2025

09:00 09:30 Ontvangst en registratie

09:30 09:40 **Opening**

09:40 10:15 **Sprekens is zilver, zwijgen is goud? Omgaan met verschillende informatiebehoeften in de context van sociaal-culturele diversiteit**

Dr. Liesbeth van Vliet, universitair Docent, Universiteit Leiden en Dr. Annemarie Samuels, universitair Hoofddocent, Universiteit Leiden

10:15 10:30 **Beste abstracts: Het effect van een dyadische, psycho-educatieve interventie in verschillende sociaaleconomische groepen. Bevindingen van de internationale DIAdIC trial**

Evi Bakker (Erasmus MC)

10:30 11:00 Koffie/ thee pauze

11:00 12:30 1e ronde parallelsessies

Parallelsessie 1: Workshop

11:00 12:30 **Wat als patiënten niet alles willen weten? Cultuursensitief informeren in de palliatieve zorg**

Het is belangrijk dat zorgverleners patiënten goed informeren over hun ziekte, behandeling en vooruitzichten. In de laatste levensfase weten patiënten op die manier waar ze aan toe zijn en kunnen ze goed beslissingen nemen. Maar wat als patiënten (een deel van) deze informatie liever niet willen hebben? Of als ze liever subtielere communicatie wensen? Na een korte introductie zullen de deelnemers aan deze workshop samen een begin maken met het ontwikkelen van handvatten om op een cultuursensitieve manier met deze situaties om te gaan.

Liesbeth van Vliet, Annemarie Samuels en Lara Gröschel

Parallelsessie 2: Kinderen en jongeren

11:00 11:15 **Culturele en religieuze aspecten van proactieve zorgplanning binnen de kinderpalliatieve zorg: een systematische review**

Liselotte Mahieu (Erasmus MC)

11:15 11:30 **Versterken van interdisciplinaire samenwerking in de kinderpalliatieve zorg: lessen uit een participatief actieonderzoek in drie regio's**

Maureen Kemna (UMC Utrecht)

11:30 11:45 **Meningen en ervaringen van artsen met palliatieve sedatie bij kinderen: een vergelijkende studie tussen Nederland en België**

Laure Dombrecht (End-of-Life Care Research Group VUB/Ugent)

11:45	12:00	Training in proactieve zorgplanning: de brug tussen kind, gezin en zorgverleners – pre- en post-training vragenlijstonderzoek naar kennis, attitude en vaardigheden onder zorgverleners <i>Julie Brunetta (Expertise Centrum Palliatieve Zorg, UMCU)</i>
12:00	12:15	Twee weten meer dan één: kwalitatieve analyse van consulten over transitiezorg in poliklinieken voor adolescenten met ernstige meervoudige beperkingen <i>Ilse Ooms (Hogeschool Rotterdam)</i>
12:15	12:30	Proactieve zorgplanning implementeren in de kindzorg: een onderzoeksopzet voor de ontwikkeling, uitvoering en evaluatie van de herziene IMPACT-methode als implementatiestrategie <i>Leonie la Rondelle (UMC Utrecht)</i>

Parallelsessie 3: Onderwijs en beleid

11:00	11:15	Rol en positie van palliatieve zorg verpleegkundige in Nederland: een mixed method study onder palliatieve zorg verpleegkundigen en zorgmanagers <i>Ingrid van Zuilekom (Saxion University of Applied Sciences)</i>
11:15	11:30	"Ik wil niet het verkeerde zeggen" Een fenomenologisch onderzoek naar de ervaringen van beginnende verpleegkundigen met het verlenen van palliatieve zorg <i>Lotje Bagchus (Hogeschool Leiden)</i>
11:30	11:45	Bruggen bouwen en grenzen verleggen: De realisatie van een basisprofiel voor in palliatieve zorg gespecialiseerde zorgverleners <i>Ingrid van Zuilekom (Saxion University of Applied Sciences)</i>
11:45	12:00	De praktijkgerichte onderzoeksagenda palliatieve zorg: wat zijn de relevante thema's rondom palliatieve zorg uit de Nederlandse praktijk <i>Stephanie Dauphin (Hogeschool Rotterdam)</i>
12:00	12:15	De KennisHub palliatieve zorg: Verbinding, zichtbaarheid en implementatie van onderzoek <i>Nina Stoks (UMC Utrecht)</i>
12:15	12:30	Evaluatie kwaliteitskader palliatieve zorg Nederland; focus op bekendheid en toepasbaarheid over de zorgsettingen heen <i>Engeline Kelderman (Stichting PZNL/NPPZ II)</i>

Parallelsessie 4: Identificeren en proactieve zorgplanning

11:00	11:15	Het effect van proactieve zorgplanning op ziekenhuisbezoeken in de laatste levensfase bij patiënten met hartfalen: een matched cohort study <i>Paulieke Oosterwijk (St. Antonius Ziekenhuis)</i>
11:15	11:30	Verbetert het palliatief zorgregister de zorg voor patiënten in de laatste levensfase in de huisartsenpraktijk? <i>Eva Bolt (Amsterdam UMC)</i>
11:30	11:45	Het monitoren van symptomen, wensen en behoeften in palliatieve zorg voor personen met hartfalen: Voorlopige resultaten van een scoping review <i>Jeanine de Leeuw (Maastricht University)</i>
11:45	12:00	De toepassing van de richtlijn Proactieve Zorgplanning in de praktijk: resultaten uit de Zelfevaluatie Palliatieve Zorg <i>Katrin Kochems (PZNL)</i>
12:00	12:15	Communicatiestrategieën om de gereedheid voor proactieve zorgplanning bij dementie te bevorderen: Een systematic review <i>Vera van der Nulft (LUMC)</i>
12:15	12:30	Vier profielen van proactieve zorgplanning onder ouderen: resultaten van een Latent Class Analysis <i>Tessa Bergman (Amsterdam UMC)</i>

12:30 13:30 Lunch

Parallelsessie 5: Workshop

- 13:30 15:00 **Het maken van een maatschappelijke businesscase**
Om maatschappelijke impact te maken met je onderzoek zul je scherp moeten krijgen wat de waarde is van je onderzoek en voor wie. Wat zijn de kosten en baten, wie voelt zich eigenaar en is bereid een inspanning te leveren om de resultaten verder te brengen en waarom? In deze workshop introduceren we het begrip maatschappelijk impact, ook met een mooi voorbeeld, en zetten we aan de hand van het Amsterdam UMC impactmodel de eerste stappen naar het maken van een maatschappelijke businesscase.
GeertjeMarije Takkenberg, Amsterdam Cohort Hub en Diane Schöller, Amsterdam Public Health Institute (APH) en IXA Amsterdam UMC

Parallelsessie 6: Symptoom management

- 13:30 13:45 **Perspectieven van oncologen op pijnbeoordeling en AI-ondersteunde automatische pijnbeoordeling bij kanker: een explorerende interviewstudie**
Marsha Kamsteeg (Erasmus MC Kanker Instituut)
- 13:45 14:00 **Incidentie van opioïd-geïnduceerde obstipatie: een systematische review en meta-analyse**
Kay Kistemaker (Amsterdam UMC)
- 14:00 14:15 **Pijn aan het levenseinde bij patiënten met kanker: prevalentie, pijnverlichting en de rol van gestructureerde pijnmonitoring**
Ellis Slotman (IKNL)
- 14:15 14:30 **Ontwikkelen en testen van een voorspellend model van symptomen voor pijn bij thuiswonende kwetsbare ouderen in de laatste levensfase**
Suzan van Veen (ZuidOostZorg/Hanze/UMCG)
- 14:30 14:45 **Optimalisatie van medicatie in de laatste levensfase met behulp van een clinical decision support system (CDSS-OPTIMED)**
Iris Pot (Erasmuc MC)
- 14:45 15:00 **Het effect van een geautomatiseerd computersysteem dat gepersonaliseerde medicatie adviezen geeft (CDSS-OPTIMED) ter bevordering van passend medicatiegebruik in de laatste levensfase: een cluster gerandomiseerde gecontroleerd onderzoek met stepped-wedge design (AMUSE-onderzoek)**
Marte van Hylckama Vlieg (Erasmuc MC)

Parallelsessie 7: Ervaringen en welbevinden van patiënten en naasten

- 13:30 13:45 **De Oog voor Naasten en Nabestaanden interventie: effect op de zorg voor naasten in zorgorganisaties**
Hinke Hoffstädt (LUMC)
- 13:45 14:00 **Kwaliteit van levenseinde zorg door de ogen van patiënten en naasten: het belang van continuïteit van zorg en zorg voor nabestaanden**
Moyke Versluis (IKNL)
- 14:00 14:15 **Interculturele co-creatie voor betere zorg in de laatste levensfase: lessen uit participatief onderzoek**
Jolanda van Omme (Avans Hogeschool)
- 14:15 14:30 **Ervaren welbevinden van patiënten in de palliatieve fase, de resultaten van de eerste landelijke welbevinden-meting in de palliatieve zorg in Nederland**
Nina Stoks (UMC Utrecht)
- 14:30 14:45 **Impact van een door verpleegkundigen geleide en een webgebaseerde psycho-educatieve interventie voor patiënten met gevorderde kanker en hun mantelzorgers: resultaten van de DIAdIC trial**
Aline De Vleminck (VUB)
- 14:45 15:00 **Een ethisch perspectief op inclusieve en cultureel sensitieve palliatieve zorg voor mensen met hartfalen: een scoping review**
Everlien de Graaf (Universiteit voor Humanistiek)

Parallelsessie 8: Implementatieonderzoek

13:30	13:45	Tijdige integratie van palliatieve zorg in de oncologie in Nederlandse ziekenhuizen: een haalbaarheidsstudie <i>Natasja Raijmakers (IKNL)</i>
13:45	14:00	Factoren die van invloed zijn op deprescriptie bij thuiswonende patiënten met een beperkte levensverwachting in de eerstelijnszorg: een systematische review <i>Jesse van Weelderen (UMC Utrecht)</i>
14:00	14:15	Het ontwikkelen van een evaluatiekader voor door de overheid geïnitieerde hervormingen in de palliatieve zorg: een Theory of Change-benadering <i>Louise D'Eer (UGent)</i>
14:15	14:30	Evaluatie van een Train-de-Trainer model voor de implementatie van een navigatieprogramma voor oudere mensen met kanker in zes Europese landen: een multi-methodologische evaluatie volgens het Kirkpatrick-model <i>Fien Van Campe (Vrije Universiteit Brussel & Universiteit Gent)</i>
14:30	14:45	Optimalisatie van Proactieve Zorgplanning: een multi-methods studie onder de wijkverpleging en huisartsen <i>Marieke Zwakman en Hanneke Smits (Hogeschool Utrecht)</i>
14:45	15:00	Effectieve strategieën voor de implementatie van proactieve zorgplanning in de oncologie: een systematische review <i>Joica Benschop (Erasmuc MC)</i>
15:00	15:30	Koffie/ thee pauze
15:30	16:05	Palliatieve zorg in de 4e fase? Benutting van het potentieel in de hele maatschappij <i>Joachim Cohen, Prof. of Public Health & Palliative Care, co-chair End-of-Life Care Research Group Vrije Universiteit Brussel</i>
16:05	16:20	Beste abstracts: Hoe belangrijk vinden patiënten kwaliteit van leven en autonomie aan het einde van het leven? Resultaten van de internationale iLIVE studie <i>Berivan Yildiz (Agora)</i>
16:30	17:30	Postersessie
17:30	18:30	Borrel
18:30	21:00	Diner
vanaf	21:00	Naborrelen mogelijk in de bar van het hotel

Vrijdag 10 oktober 2025

08:30 09:00 Ontvangst en registratie

09:00 09:10 **Opening dag 2**

09:10 09:45 **Cultuursensitieve zorg bij het levenseinde**

Dr. Cor Hoffer, cultureel antropoloog en socioloog

09:45 10:00 **Beste abstracts: Samen palliatieve zorg Innoveren, Co-creëren en Excelleren (SPICE): Ontwikkeling van een praktijkgerichte toolbox ter versterking van interprofessionele samenwerking tussen het Palliatief Support Team en zorgverleners van hospitalisatieafdelingen**

Louana Moons (KU Leuven)

10:00 10:30 Koffie/ thee pauze

10:30 12:00 3e ronde parallelsessies

Parallelsessie 9: Workshop

10:30 12:00 **Complexiteits-bewuste evaluatie: Naar een betere evaluatie van complexe sociale veranderingsprogramma's in de palliatieve zorg**

Palliatieve zorg interventies of programma's zijn vaak complex, omdat ze bestaan uit meerdere interventies en de causale paden tussen interventie en beoogde resultaten vaak niet duidelijk zijn. Ook kunnen onverwachte gebeurtenissen de effecten van een programma beïnvloeden. Desondanks gebruiken we in onderzoek nog vaak methodes die uitgaan van controle en lineariteit.

Deze workshop introduceert het principe van complexiteitsbewuste evaluatie. Deelnemers maken kennis met drie nuttige methodes:

- * Verandertheorieën om te begrijpen en evalueren hoe een programma bijdraagt aan resultaten
- * Most Significant Change om (onverwachte) verandering te capteren
- * Ripple Effects Mapping om langeretermijn effecten van een programma in kaart te brengen

Joachim Cohen, Prof. of Public Health & Palliative Care, co-chair End-of-Life Care Research Group Vrije Universiteit Brussel en Louise d'Eer en Sabet Van Steenberghe

Parallelsessie 10: Beslissingen rond het levenseinde

10:30 10:45 **Wat maakt het leven waardevol voor volwassenen met en zonder ziekte? Resultaten van een landelijk vragenlijstonderzoek**

Iris Hartog (LUMC)

10:45 11:00 **Trends in de opvatting van ouderen over euthanasie en een zelfdodingspil: de longitudinale LASA-studie 2001-2022**

Bregje Onwuteaka-Philipsen (Amsterdam UMC)

11:00 11:15 **Levensbeëindiging in eigen regie door bewust stoppen met eten en drinken of de zelfstandige inname van dodelijke middelen: een interviewstudie met vertrouwenspersonen.**

Fenne Bosma (Erasmus MC)

11:15 11:30 **Een eerste stap richting het evalueren van de kwaliteit van palliatieve sedatie - het integreren van inzichten van naasten door middel van een interviewstudie die kwaliteitsindicatoren onthult**

Indra Albrecht (Universiteit Gent)

11:30 11:45 **Verschuiven de grenzen? Onderzoek naar oorzaken van de toename in verzoeken om euthanasie in Nederland volgens SCEN-artsen**

Roeline Pasman (Amsterdam UMC)

11:45 12:00 **Besluitvorming over antistolling in de laatste levensfase: diepte-interviews met zorgverleners (het OPTIMA-onderzoek)**

Marte van Hylckama Vlieg (Erasmus MC)

Parallelsessie 11: Het psychische, sociale en spirituele domein

10:30	10:45	Ondersteuning voor ouderen met kanker aan huis: wat doet een getrainde vrijwilliger? (EU Navigate) <i>Iris Beijer Veenman (Amsterdam UMC)</i>
10:45	11:00	Van een sociospirituele naar een multidimensionale benadering van lijden in de palliatieve zorg: brug tussen dimensies, disciplines en domeinen <i>Tom Lormans (UMC Utrecht / Zinzia Zorggroep)</i>
11:00	11:15	Samenwerking tussen zorg en welzijn in de palliatieve fase: interventies voortkomend uit de leerwerkplaatsen Léven tot het einde <i>Cemre Açikgöz (Amsterdam UMC)</i>
11:15	11:30	Identificatie van naasten met risico op het ontwikkelen van Prolonged Grief Disorder symptomen: Een cross-sectioneel onderzoek <i>Charlotte Boven (UZ Gent)</i>
11:30	11:45	Versterking van regionale en lokale samenwerking tussen formele en informele zorg- en welzijnsorganisaties voor mensen in de laatste levensfase en hun naasten – via proeftuinen <i>Lieneke Glas (Amsterdam UMC)</i>
11:45	12:00	Behoeften van patiënt en professional in het gebruik van het Utrecht Symptoom Dagboek - 4 Dimensioneel <i>Everlien de Graaf (UMC Utrecht)</i>

Parallelsessie 12: Identificeren en proactieve zorgplanning

10:30	10:45	Proactieve zorgplanning in het laatste levensjaar van patiënten met uitgezaaide kanker: longitudinale resultaten uit de eQuiPe studie <i>Kirsten de Laat (IKNL)</i>
10:45	11:00	Signaleren en markeren van palliatieve zorgbehoeften in de thuiszorg: een knelpuntenanalyse onder huishoudelijk, welzijns-, en zorgmedewerkers <i>Lois Witteveen (Amsterdam UMC)</i>
11:00	11:15	Conceptualisering van levenseindecommunicatie door verpleegkundig professionals als onderdeel van proactieve zorgplanning met ouderen: een focusgroep studie met meerdere disciplines <i>Fran Peerboom (Zuyderland & Universiteit Maastricht)</i>
11:15	11:30	Ervaring, kennis en opvattingen over markering en proactieve zorgplanning: resultaten van een peiling onder professionals werkzaam met mensen in de palliatieve fase <i>Laurien Ham (Stichting PZNL)</i>
11:30	11:45	Een proactief zorgplan doet er toe <i>Carolien Burghout (Jeroen Bosch Ziekenhuis)</i>
11:45	12:00	"Een brug naar passende zorg: Waarom palliatieve en terminale patiënten niet thuis of in een hospice, maar in het ziekenhuis overlijden" <i>Berdine Koekoek (Netwerk palliatieve zorg en centrum voor levensvragen Oost-Veluwe)</i>

12:00 12:45 Lunch

Parallelsessie 13: Workshop

12:45 14:15 **Cultuursensitieve zorg bij het levenseinde in de praktijk: het Culturele Interview**

Na zijn theoretische beschouwing van cultuursensitieve zorg bij het levenseinde in zijn plenaire lezing gaat Cor Hoffer in deze workshop met de deelnemers nader in op de praktijk. Afhankelijk van de behoefte van de deelnemers kan nog wat nadere uitleg en verdieping volgen inzake islamitische, hindoeïstische en christelijke visies op het levenseinde. Maar de aandacht zal vooral uitgaan naar de wijze waarop cultuursensitieve communicatie in de praktijk kan worden gebracht. Hiertoe introduceert Cor het Culturele Interview en laat hij de deelnemers daarmee ook oefenen.

Dr. C.B.M. Hoffer, cultureel antropoloog en socioloog

Parallelsessie 14: Implementatieonderzoek

12:45 13:00 **Leren en verbeteren in de palliatieve zorg door hergebruik van routinematig verzamelde data**

Annette van der Velden (Stichting PZNL)

13:00 13:15 **Complementaire zorg in palliatieve zorg: een realist review**

Els Derksen (Hogeschool Rotterdam)

13:15 13:30 **Contextgerichte zorg voor palliatieve patiënten: barrières en kansen in de klinische praktijk**

Linda Modderkolk (Radboudumc)

13:30 13:45 **Studieprotocol van een pilot cluster-RCT met procesevaluatie gericht op de implementatie en haalbaarheid van een interventie om potentieel vermijdbare ziekenhuisopnames vanuit woonzorgcentra te verminderen**

Kim de Nooijer (Vrije Universiteit Brussel (VUB))

13:45 14:00 **Het optimaliseren van de kwaliteit van leven van patiënten met ongeneeslijke kanker: een protocol voor het implementeren van systematische symptoommonitoring (OPTIMISM)**

Melissa van de Wetering (UMC Utrecht)

14:00 14:15 **Integratie van palliatieve zorg bij gevorderde COPD: perspectieven van patiënten, mantelzorgers, en zorgverleners**

Marie Van de Walle (Universiteit Gent)

Parallelsessie 15: Integratie en samenwerking in de zorg

12:45 13:00 **Ziekenhuisbrede integratie van palliatieve zorg en transmurale samenwerking: ontwikkelingen van 2014-2023**

Sytske Wiegersma (IKNL)

13:00 13:15 **Overwegingen bij het (niet) insturen van patiënten naar het ziekenhuis in (on)verwachte acute situaties: een focusgroepstudie onder zorgverleners**

Cindy Cardol (Nivela)

13:15 13:30 **Interprofessioneel samenwerking in PaTz-groepen: Een brug tussen huisartsen, verpleegkundigen en paramedici**

Sonja van der Sluis (Hogeschool Saxion Gezondheidsbevordering en passende zorg)

13:30 13:45 **Palliatieve zorg integreren in hartfalenzorg: Onderzoeksprotocol voor de internationale ontwikkeling, evaluatie en implementatie van de RAPHAEL-zorgbenadering**

Esmée Brave (UMC Utrecht)

13:45 14:00 **Integratie van palliatieve zorg in Vlaamse ziekenhuizen: Een multicentrisch surveyonderzoek naar de organisatie van Palliatieve Support Teams en hun samenwerking met zorgverleners van hospitalisatieafdelingen**

Louana Moons (KU Leuven)

14:00 14:15 **Passende Zorg in de laatste levensfase: samenwerking in een context van gefragmenteerde informatievoorziening**

Estella Posthuma (Erasmus Universiteit)

Parallelsessie 16: Palliatieve zorg in de samenleving

12:45	13:00	Co-creatie van een publieke campagne strategie om onwetendheid, misverstanden en stigma rond palliatieve zorg te doorbreken <i>Marjolein Matthys (Universiteit Gent)</i>
13:00	13:15	Zorgen voor later? Exploratief onderzoek naar zorgen voor onze digitale gegevens en identiteit na de dood <i>Erica Witkamp (Hogeschool Rotterdam)</i>
13:15	13:30	Palliatieve interculturele zorg en samenwerking in de wijk: een interviewstudie naar ervaringen van diverse stakeholders <i>Jolanda van Omme (Avans Hogeschool)</i>
13:30	13:45	Sociaaleconomische verschillen in behandelpatronen en overleving bij patiënten met een gemetastaseerd melanoom <i>Gwen de Jong (IKNL)</i>
13:45	14:00	Ontwikkeling van een conceptueel causaal model voor Death Literacy: resultaten van een scoping review en expertenbevraging <i>Astrid Verhue (VUB)</i>
14:00	14:15	Starten van een compassionate community: exploratie van de ervaringen van stakeholders met het mobiliseren van assets in de buurt <i>Sabet Van Steenberghe (Universiteit Gent)</i>
14:20	14:55	Een gezondheidseconomisch perspectief op palliatieve zorg <i>Prof.dr. Xander Koolman, Sectiehoofd gezondheidseconomie, Vrije Universiteit, Amsterdam</i>
14:55	15:10	Presentatie winnaar postersessie
15:10	15:30	Afsluiting